

УДК 342.951

К.І. КУЗЬМІН, Державний науково-дослідний інститут МВС України

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ЗА УМОВ РОЗВИТКУ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ключові слова: органи прокуратури, принцип гласності, інформування, інформаційні технології, висвітлення діяльності

Однією з умов підвищення авторитету державних органів є належна реалізація в їх діяльності принципу гласності, який має забезпечувати відкритість і прозорість діяльності означених органів, є умовою та критерієм розвитку громадянського суспільства в Україні, оскільки активність його реалізації знаходиться у прямо пропорційному зв'язку з формуванням високого рівня правосвідомості та правової культури в суспільстві, активній участі громадян в управлінні державними справами. Розвиток інформаційних технологій став причиною переорієнтації системи соціальних комунікацій, у тому числі і пов'язаних з реалізацією державними органами, у тому числі й органами прокуратури, своїх прав та обов'язків в інформаційній сфері. Якщо ще десять років тому найважливішими джерелами відомостей про діяльність державних органів виступали телебачення, радіомовлення, друкована преса, то сьогодні довіра до них як до джерел інформації є нижчою, ніж довіра до джерел мережі Інтернет.

Так, відповідно до результатів соціологічного опитування Київського міжнародного інституту соціології, у вересні 2013 року

49,8 % дорослого населення України користувалися Інтернетом. Таким чином, зростання числа користувачів триває навіть більшими темпами, ніж раніше це прогнозувалося. Темп приросту протягом лютого 2012 – жовтня 2013 років склав 16 % [1]. Однак, не зважаючи на важливість переорієнтації роботи з громадськістю у всіх державних органах, у тому числі й в органах прокуратури, на розширення спілкування за допомогою інформаційних технологій, на жаль, зміна уявлень про найбільш доцільні засоби реалізації принципу гласності відбувається досить повільними темпами. Це знайшло свій відбиток як у недоліках нормативно-правових актів, якими регулюється реалізація принципу гласності у діяльності органів прокуратури, так і в недостатній кількості наукових досліджень цієї проблематики.

Зокрема, питання управління органами прокуратури, принципів її діяльності було розглянуто у роботах М.К. Якимчука, Є.М. Поповича, М.М. Бурбики, В.І. Малюги та інших авторів, однак розгляд особливостей реалізації принципу гласності в аспекті використання інформаційних технологій не був предметом окремого дослідження. Вказане обумовлює актуальність та новизну даної статті, метою написання якої є окреслення шляхів удосконалення реалізації принципу гласності у діяльності органів прокуратури за умов розвитку нових інформаційних технологій з позицій адміністративного права.

Правове підґрунтя принципу гласності як одного з принципів організації і діяльності прокуратури міститься у ст.6 Закону України «Про прокуратуру», в якому визначено, що органи прокуратури України діють гласно, інформують державні органи влади, громадськість про стан законності та заходи щодо її зміцнення. Свій розвиток дані положення знайшли в наказі Генерального прокурора України від 14.07.2006 року № 11гн «Про організацію роботи органів прокуратури Украї-

ни з реалізації принципу гласності». Вказаний правовий акт, зокрема, зобов'язує першого заступника та заступників Генерального прокурора України, прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованих прокурорів (на правах обласних), міських, районних, міжрайонних та інших прирівняних до них прокурорів розглядати гласність у діяльності прокуратур усіх рівнів як важливий засіб запобігання злочинності, зміцнення законності та формування в суспільстві об'єктивної думки щодо виконання органами прокуратури покладених на них завдань і функцій, особисто організувати роботу на зазначеному напрямі. Першочергове значення мається надавати висвітленню результатів діяльності, які реально вплинули на зміцнення законності та правопорядку, на поновлення прав громадян та захист інтересів держави, слід розкривати причини і умови, які сприяли вчиненню злочинів та порушенням закону, пропонувати шляхи їх усунення та попередження. Крім того, підпорядковані прокурори зобов'язуються своєчасно реагувати на критичні публікації і повідомлення про роботу органів прокуратури, запобігати поширенню інформації, яка містить державну чи будь-яку іншу таємницю або конфіденційні відомості, стосовно яких законодавством встановлено особливий порядок охорони, інформування державних органів влади і громадськості здійснювати з усіх напрямів прокурорської діяльності, визначених Конституцією України [2] та Законом України «Про прокуратуру» [3] тощо.

Аналіз комунікаційних засобів, за допомогою яких відбувається реалізація принципу гласності у діяльності органів прокуратури, свідчить, що ними є наступні:

1) інформування Верховну Раду України і Президента України не менш як один раз на рік, а місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування – не рідше

ніж двічі на рік (форма такого інформування не визначена);

2) інформування населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, органи місцевого самоврядування про стан законності, заходи щодо її зміцнення та результати діяльності на відповідній території (форма інформування – виступ на відкритому пленарному засіданні відповідної ради, на яке запрошуються представники засобів масової інформації);

3) інформування про стан законності з окремих напрямів прокурорської діяльності центральних та місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування за результатами прокурорських перевірок або аналітичних досліджень у разі необхідності вжиття з їх боку конкретних заходів, спрямованих на забезпечення законності і правопорядку, додержання прав і свобод громадян (форма інформування не визначена);

4) надання офіційних коментарів на запити засобів масової інформації або з власної ініціативи надавати у межах компетенції за наявності подій, що набули великого суспільного значення або широкого розголосу щодо встановлених обставин, чинного законодавства та вжитих органами прокуратури заходів (форма не визначена);

5) систематичне збирання та розмішування новин у відповідних рубриках та розділах веб-сайтів органів прокуратури (форма – розміщення інформації в мережі Інтернет);

6) участь у випуску журналу «Вісник прокуратури», до формування тематики, змісту і виступів якого слід залучати працівників органів прокуратури (форма інформування – паперове фахове наукове видання).

Як можна побачити з аналізу вказаних форм інформування громадськості та державних органів щодо діяльності прокуратури, лише один із них передбачає інформування за допомогою сучасних інформаційних технологій. Щодо інших же форми інформування або

не визначені (але, як свідчить практика, носять характер виступів перед обмеженим колом осіб) або уявляють собою підготовку інформаційних матеріалів на паперових носіях, доступних обмеженому колу користувачів.

При цьому слід звернути увагу на той факт, що критеріями оцінки діяльності органів прокуратури із забезпечення принципу гласності, відповідно до наказу Генерального прокурора України від 14.07.2006 року № 1 Гн «Про організацію роботи органів прокуратури України з реалізації принципу гласності», визначено своєчасність і повноту інформування державних органів влади та громадськості про стан законності, заходи щодо її зміцнення, дотримання при цьому прав громадян і юридичних осіб. Ані широта аудиторії, охопленої відповідними заходами, ані оперативність розповсюдження відповідної інформації при цьому не враховуються.

На нашу думку, для виходу з ситуації, за якої діяльність органів прокуратури України не знаходить достатнього висвітлення серед громадськості, що є однією з причин зниження її іміджу, слід врахувати особливості управління в органах прокуратури, до яких належить надання переваги правовим методам діяльності перед неправовими. Мається на увазі регламентація різноманітних аспектів діяльності працівників прокуратури правовими актами, зокрема, наказами Генерального прокурора України, в яких визначаються конкретні форми, методи, напрями різних видів роботи, а також критерії їх оцінювання. Отже, на нашу думку, зміни в особливостях розподілу джерел інформування громадян України щодо діяльності державних органів мають бути враховані, по-перше, в окремій статті Закону України «Про прокуратуру», в якій має бути закріплений обов'язок органів прокуратури оприлюднювати інформацію про певні аспекти своєї діяльності у мережі Інтернет, а також брати участь на вимогу громадськості у проведенні телеконференцій, теле-

мовств та інших заходах інтерактивного спілкування у випадках виникнення необхідності дати офіційний коментар за наявності подій, що набули великого суспільного значення або широкого розголосу щодо встановлених обставин, чинного законодавства та вжитих органами прокуратури заходів.

Крім того, як нам вважається, слід розробити і затвердити наказ Генерального прокурора України «Про організацію роботи з питань висвітлення діяльності органів прокуратури за допомогою інформаційних технологій». У вказаному наказі, на нашу думку, слід визначити мету такої роботи, яка полягає в оперативному інформуванні громадськості, державних органів та органів місцевого самоврядування як України, так і зарубіжних держав щодо діяльності органів прокуратури, їх правового статусу, законодавчих засад діяльності, фінансування, кадрового складу тощо. Також мають бути визначені конкретні форми та методи такої діяльності, зокрема, ведення веб-сторінок органів прокуратури та їх посадових осіб на найбільш популярних соціальних мережах, проведення телеконференцій з представниками органів місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, релігійними організаціями, профспілками тощо, регулярне оприлюднення звітів про діяльність органів прокуратури на їх веб-сторінках їх сайтів тощо. На нашу думку, реалізація цих заходів дозволила би підвищити довіру до органів прокуратури в очах громадськості, яка, на жаль, є сьогодні дуже низькою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?Lang=ukr&cat=reports&id=199&page=1>.

2. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

3. Закон України «Про прокуратуру» // | ВВР України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

Кузьмін К. І. Адміністративно-правові проблеми реалізації принципу гласності у діяльності органів прокуратури за умов розвитку нових інформаційних технологій / К. І. Кузьмін // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 324–327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_54.pdf

На підставі аналізу реалізації принципу гласності у діяльності органів прокуратури за умов розвитку нових інформаційних технологій визначено недоліки, які заважають повноцінній реалізації означеного принципу та негативно впливають на імідж органів прокуратури. Сформульовано пропозиції щодо підвищення ефективності висвітлення діяльності органів прокуратури за допомогою інформаційних технологій.

Кузьмин К.И. Административно-правовые проблемы реализации принципа гласности в деятельности органов прокуратуры при условиях развития новых информационных технологий

На основании анализа реализации принципа гласности в деятельности органов прокуратуры в условиях развития новых информационных технологий определены недостатки, которые мешают полноценной реализации указанного принципа и отрицательно влияют на имидж органов прокуратуры. Сформулированы предложения по повышению эффективности освещения деятельности органов прокуратуры с помощью информационных технологий.

Kuzmin K.I. Administrative and Legal Problems of the Principle of Transparency in the Activities of the Prosecution in Terms of Development of New Information Technologies

The paper based on the analysis of the principle of transparency in the activities of the prosecution in terms of development of new information technologies identified gaps that hinder the full realization of this principle and negatively affect the image of the prosecution. Proposals to improve the lighting efficiency of the prosecution with the help of information technology are made.

Форум права